

Ambachtslieden en winkeliers werden gewaardeerd als eenvoudige, maar fatsoenlijke mensen. Scheepslieden, straatmuzikanten, knechten en bedelaars werden bekeken als ruw en onbetrouwbaar volk.

In de Republiek bestond godsdienstige verdraagzaamheid, maar protestanten hadden meer rechten en kansen op een goede positie dan rooms-katholieken en joden. Voor allochtonen was het niet eenvoudig om burger te worden. Alleen met erg veel geld, talent en goede relaties konden mensen hogerop komen in de samenleving. En bij alles telde het juiste geloof en de juiste afkomst.

BRON 19

Uit een boek (1987):

Door de grote stroom handelaren, vaklui, kunstenaars, intellectuelen en predikanten verplaatste het economische en culturele centrum van de Nederlanden zich van Vlaanderen en Brabant naar Holland en Zeeland. In 1720 bestond Amsterdam voor een derde uit migranten, Haarlem voor de helft en Leiden en Middelburg voor tweederde.

De Vlamingen en Brabanders keken neer op de Hollanders met hun provinciale mentaliteit. Voor een Zuid-Nederlander waren de Hollanders eenvoudige mensen met onbeschaafde manieren: 'botkoppen' en 'botmuller'. Hollanders uitten hun kritiek op de chique kleding en het afwijkend gedrag van de Vlamingen en Brabanders: 'Die zuiderlingen zijn verwaande zotten die hun redeneringen versieren met Latijnse, Franse, Spaanse of Italiaanse termen.' Maar de Hollanders waren eigenlijk jaloers. Ze namen snel de manier van doen, de mode, de goede manieren, de smaak en ook een deel van de taal van de zuiderlingen over.

BRON 18

Hugonoten vluchten naar Nederland (Luyken, 17e eeuw).

BRON 20

Opening van de synagoge in Amsterdam in 1675, in aanwezigheid van de burgemeesters (De Witte, 1680).

BRON 21

Uit een boek (1980):

In 1593 vestigden de eerste joden uit Portugal zich in Amsterdam. In 1596 kregen ze van het stadsbestuur toestemming hun geloof openlijk te belijden. In 1598 werd de eerste synagoge gesticht. De Griekse jood Joseph Pardo nam de functie van rabbijn (godsdienstleraar) op zich. Het nieuws van de verdraagzaamheid der Hollanders maakte dat spoedig meer joden kwamen. In 1603 telde de joodse gemeente reeds 200 gezinnen.

In de Nederlanden, in die tijd het beschaafdste land van Europa, waar het humanisme in hoog aanzien stond, hadden de vele geleerde joden weldra veel contact met christelijke

mannen van wetenschap en kunst. Abraham Lusitanus (1576-1642), een vluchteling uit Lissabon, was bijvoorbeeld een van de beroemdste geneeskundigen van die tijd.

De joden brachten grote kapitalen naar Nederland. De Nederlanden waren voordien arm; vernietigende oorlogen hadden het land geruïneerd. Met de rijke joodse immigranten en hun handelsbetrekkingen kwam een nieuwe, stormachtige ondernemersgeest het land binnen die weldra overal merkbaar was. De joden bewogen zich op alle terreinen: in de nijverheid, het bankwezen, de overzeese handel en kolonisatie.